

Motion till riksdagen 2025/26:1963

av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S)

Kollektivtrafikens ojämna tillgänglighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett statligt stöd till anropsstyrd trafik i gles- och landsbygdsområden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge staten ett ansvar för medfinansiering av regionala pendlingslösningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt pröva modeller som underlättar arbets- och studiependling i glesbygd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I storstäderna finns ett välutvecklat kollektivtrafiksystem med hög turtäthet. I glesbygd och på landsbygden är situationen en annan. Där kan det handla om enstaka busslinjer med långa mellanrum – eller i vissa fall inga linjeturer alls. För många blir bilen det enda alternativet, vilket skapar ojämlikhet och försämrar möjligheten att arbeta, studera och delta i samhällslivet.

Enligt Trafikanalys har över 30 procent av befolkningen i glesbygd inte tillgång till daglig kollektivtrafik inom rimligt avstånd. Det innebär att unga, äldre och personer utan körkort riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden och välfärden.

Värmland – ett exempel på landsbygdens utmaningar

I Värmland är avstånden långa och befolkningsunderlaget glest i stora delar av länet. Samtidigt är pendlingsbehoven tydliga: människor behöver ta sig till Karlstad, Arvika, Torsby, Kristinehamn och andra större orter för arbete, studier och sjukvård. Modeller som underlättar arbets- och studiependling i glesbygd behöver särskilt prövas.

Region Värmland har under flera år utvecklat anropsstyrd trafik, bland annat i norra och östra länet, för att koppla samman mindre orter med busshållplatser och järnvägsstationer. Erfarenheterna är positiva – resenärerna får tillgång till kollektivtrafik på ett flexibelt sätt och kostnaderna är lägre än för att köra tomma linjebussar.

Men regionens ekonomi räcker inte till för att täcka det växande behovet. I exempelvis Torsby kommun är anropsstyrd trafik avgörande för att äldre ska kunna ta sig till vårdcentralen och för att unga ska kunna nå gymnasiet i tätorten. Samma mönster återfinns i flera kommuner i länet. Riksdagen bör därför se över möjligheten att införa ett statligt stöd till anropsstyrd trafik i gles- och landsbygdsområden.

Arbetsmarknad, utbildning och regional utveckling

En väl fungerande kollektivtrafik är central för att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet. I Värmland är pendlingsstråken till Karlstad och vidare mot Oslo och Stockholm viktiga, men tillgången till lokal kollektivtrafik avgör om man över huvud taget kan ta sig till dessa nav.

Studier visar att arbetsmarknader med kortare restider växer snabbare. För landsbygden är bristen på kollektivtrafik ett direkt hinder för arbetskraftsförsörjningen. Riksdagen bör därför se över möjligheten att ge staten ett ansvar för medfinansiering av regionala pendlingslösningar. Med statlig medfinansiering kan regioner som Värmland utveckla fler lösningar för att knyta samman småorter med arbets- och studiecentra.

Klimat och rättvisa

För att Sverige ska nå klimatmålen krävs att fler resor sker med kollektivtrafik. Men det förutsätter att människor på landsbygden får rimliga alternativ till bilen. Annars riskerar klimatomställningen att öka klyftorna mellan stad och land.

Med statligt stöd till anropsstyrd trafik och pendlingslösningar kan människor i Värmland och andra landsbygdsregioner både bidra till klimatomställningen och få ökad frihet i vardagen. Riksdagen bör därför se över möjligheten att ge staten ett ansvar för medfinansiering av regionala pendlingslösningar.

Sammanfattning

Kollektivtrafiken är avgörande för sammanhållning, klimatmål och regional utveckling. Men på landsbygden – exempelvis i Värmland – är utbudet för begränsat och regionerna har svårt att bära kostnaderna själva.

Mikael Dahlgvist (S)

Lars Mejern Larsson (S)